

Кізима А.Я., к.е.н, доцент,
Бруханський Р.Ф., викладач

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ СТАТУТНОГО КАПІТАЛУ НА ПОСТРЕСТРУКТУРИЗАЦІЙНОМУ ЕТАПІ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

В процесі реформування земельно-майнових відносин і реструктуризації сільськогосподарських підприємств виникає об'єктивна необхідність й економічна доцільність трансформації чинної системи вітчизняного бухгалтерського обліку, її адаптації до нових умов господарювання.

Вивчення практики ведення обліку в реструктуризованих сільськогосподарських підприємствах Тернопільської області доводить значну невизначеність і неясність в окремих аспектах методології та організації облікового процесу, зокрема, пов'язаних із відображенням в системі бухгалтерського обліку земельно-майнової власності господарств, аналітичного обліку персональних внесків співвласників, розрахунків з власниками паїв, процедурою виходу із складу підприємства тощо. Невизначеність ситуації в даному випадку пояснюється, передусім, відсутністю чіткої регламентації методики обліку земельно-майнової власності сільськогосподарських підприємств на постреструктуризаційному етапі діяльності. Практична реалізація права приватної власності селян на землю й майно відповідно до вимог Указу Президента України від 3 грудня 1999 року № 1529/99 вимагає принципово нових підходів в організаційному та методичному забезпеченні бухгалтерського обліку.

Процедура паювання земельно-майнової власності та реструктуризації сільськогосподарських підприємств передбачає попередню персоніфікацію і наступну приватизацію активів підприємства в розрізі конкретних учасників. Персональні майнові частки працівників колективного господарства та прирівняних до них осіб є елементами формування статутного капіталу реорганізованого сільськогосподарського підприємства. Концептуальною основою організації системи обліку персоніфікованої власності реструктуризованого господарства є максимальна аналітичність інформації

щодо величини, структури і динаміки статутного капіталу в розрізі конкретних учасників.

Персональний внесок співвласника реорганізованого підприємства формується з трьох основних елементів: базового (основного) внеску; додаткових особистих вкладень; дивідендів, спрямованих на збільшення персональної частки співвласника (рис.1).

Рис. 1. Структура персонального внеску співвласника

Облік розрахунків з учасниками підприємства по створенню та використанню статутного капіталу необхідно здійснювати на окремих аналітичних рахунках, що відкриваються в розрізі конкретних співвласників.

Досвід постреструктуризаційної діяльності сільськогосподарських підприємств Тернопільської області свідчить, що повноцінний аналітичний облік персональних внесків конкретних співвласників не проводиться. В більшості випадків існує лише список власників, де фіксується процентне співвідношення статутних внесків. Облік зводиться до арифметичного перерахунку абсолютної величини персональної власності станом на 1 січня, причому в сторону зменшення, оскільки підприємства нерентабельні, а майно поступово зношується. Однак, за нормальних умов господарювання виникатиме необхідність нарахування і виплати дивідендів. В принципі дана процедура не змінить процентного співвідношення статутних внесків (за умови отримання співвласниками дивідендів у повному обсязі). Ситуація ускладниться у випадку відносно нерівномірних сум отримання дивідендів за рахунок реінвестування прибутку (направлення дивідендів на поповнення статутного капіталу). При цьому зміниться питома вага персональних внесків не лише окремих співвласників, які реінвестують прибуток, а й усіх інших. Аналогічна ситуація спостерігатиметься і у випадку додаткового залучення особистих внесків засновників (учасників).

Таким чином, в організації бухгалтерського обліку статутних внесків співвласників необхідно забезпечити відображення комплексу операцій, які характеризують величину, структуру і динаміку персональних внесків учасників підприємства. На нашу думку, з метою організації повноцінного аналітичного обліку персональних статутних внесків у сільськогосподарських підприємствах доцільно застосовувати особові рахунки співвласників (табл. 1)

Основним призначенням особових рахунків співвласників є систематизація інформації про величину та динаміку персональних внесків у розрізі конкретних учасників підприємства. Станом на 1 січня фіксується розмір базового внеску (в абсолютному та відносному вимірниках), додатково вказується обсяг нарахованих дивідендів в розрахунку на 1 грн. вкладених активів. З метою підвищення аналітичності облікової інформації щодо обсягу, динаміки та структури статутного капіталу у наведеній формі особового рахунку співвласника пропонується вказувати джерела залучення та напрями використання персональної власності, що забезпечить можливість більш детального аналізу структурних змін статутного капіталу.

Аналітичність інформації щодо обсягу, структури та каналів (джерел) формування персональних внесків співвласників необхідна для забезпечення внутрішніх управлінських потреб підприємства, оперативного інформування учасників про обсяг та структуру власності, спрощення системи розподілу дивідендів і процедури вибуття співвласника із складу підприємства та з позицій фіскальної політики держави.

Таблиця 1

**Особовий рахунок № 0001 співвласника
Андрусишин Галини Миколаївни**

Рік	Персональний внесок					Нараховано дивідендіє, грн.	
	На початок року		Рух протягом року			В розрахунку на 1 грн.	Загальна сума
	грн.	%	Напрямок використання	Джерело залучення	Сума, грн.		
1996	6196	0,25	-	Заробітна плата	1020	0,14	1010
1997	7216	0,29	-	Дивіденди	600	-	-
1998	7816	0,31	Покриття збитків	-	328	-	-
1999	7488	0,31	-	Особистий внесок	410	0,21	1658
2000	7898	0,32					

Особові рахунки співвласників є основним реєстром аналітичного обліку для відображення інформації про обсяг та структуру статутного капіталу. Кількість особових рахунків повинна відповідати чисельності співвласників, у структурі нумерації рахунків доцільно передбачити диференціацію основних категорій співвласників:

- 1) учасники, які перебувають у трудових відносинах з підприємством;
- 2) учасники, які не перебувають у трудових відносинах з підприємством.

Інформацію про величину та структуру персональної власності конкретного учасника підприємства доцільно подавати у формі витягу із особового рахунку співвласника (табл. 2). В результаті кожен власник отримує реальну можливість оперативного інформаційного забезпечення і контролю за обсягом, динамікою та структурою персональної частки власності.

Таблиця 2

**Витяг із особового рахунку № 0001
співвласника Андрусишин Галини Миколаївни**

Рік	Персональний внесок					Нараховано дивідендіє, грн.	
	На початок року		Рух протягом року			В розрахунку на 1 грн.	Загальна сума
	грн.	%	Напрямок використання	Джерело залучення	Сума, грн.		
1999	7488	0,31	-	Особистий внесок	410	0,21	1658
2000	7898	0,32					

Наведені пропозиції по удосконаленню системи аналітичного обліку статутного капіталу реструктуризованих сільськогосподарських вважаємо доцільним для застосування в агроформуваннях всіх форм власності, типів господарювання і організаційно-правових моделей діяльності.